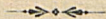

ABONNEMENT

Pays étrangers

Pour un an : 2 Dolars

Edition spéciale : 3 Dolars

ADRESSE

«Idjtihad» Constantinople

Téléph : 20865

xxviième ANNÉE

1 Mai 1932

İÇTİHAT

Türkçe ve Fransızca

İLMİ, EDEBİ, İKTİSADİ

No : 344

ABONNEMAN

Seneliği (24 Nusha) Türkiye

için: 2 1,2, Â'lâ kâğıdlısı

5 liradır

ADRES

Cıgaloğlunda İctihad Evi

Tarihi Te'sisi :

1904 — Genève

Yirmi yedinci sene

1 Mayıs 1932

Bundan belki kırk sene evvel herkes (ben) kelimesinin mefulünileyhi olan (bana) yı (𐤁𐤍𐤁𐤀) şeklinde yazarken ben (ba𐤁𐤀) yazdığım zaman ve 25 senedenberi lâtın rakamlarını kullandığım vakit bana böyle hücum edilmişti. Yalnız rakamlar için kıyamet koparan memleket, lâtın harflerini de kabul etti . Bizim makul (rationel) imlâmızın da mühaceme mevzuu olduktan sonra kabul olunacağına eminiz .

Fakat zihnî ve fikrî inkişafın serbest faaliyeti ile mümkün olduğuna kail olması lâzım gelen bir gençin, bu nevi faaliyeti, zecrî hükümlerle takyidi tavsiye etmesi teessüf olunmaya şayan - dır. Eğer hükûmetimiz böyle bir hareketi makul ve müfit görseydi imlâ lûgatına cezaî bir mad - dei kanuniye ilâve ederdi. Fakat memnun olarak işittiğime göre bu inkılâbın Pişvası olan Gazi Hz. imlâmızın ve dilimizin yavaş yavaş tekâmül edeceğine ve henüz lâyetegayyer bir şekil al - mış olduğuna kanaatini izhar buyurmuşlardır . Zaten başka türlüüne ihtimal vermeyi samimi hürmete mugayir sayarım .

İsmimin Dj ile yazılması hikmetini 339 nu - maralı (İctihad) ın (Posta kutusu adlı) ve maktuasını aşağıya raptettiğim açık bir cevabım pek âlâ izah etmektedir :

A. L. beye : Bizde a'ile isimleri yoktur : Cevdet ismi çoktur biri birinden farklı değildir. Bunlardan biri Dj ile yazılırsa diğerlerinden ayrılır. Yazılış birini diğerlerinden ayırır. Misal olarak fransızcadan iki isim alıyorum : Henri ve Henry, Mirabo, Mirbeau, teleffuzlar hep birdir fakat yazılış ayrı olduğundan musemmaları biri birine karışdırmaz . Diğer iki isim daha zikr edeyim :

Guyot ve Guyau bunların da telaffuzları bir - dir. Ve hiç bir kimse Henry ye neden ismini

Henri şeklinde yazmıyorsun demez ve bunu bir mes'ele yapmayı hatırından geçirmez . Ahmet Cevdet in Cevdet i Abdullah Djevdet in Cevdet inden ayrılmak için biri C. diğeri Dj. ile yazı - lıyor. Bunda fransızcanın işi yoktur.

Dil ve imlâ hususunda pek çok söylenecek sözler kaldı . İcab ederse mevzua tekrar avdet ederiz .

Akşam gazetesinin 7 nisan 1932 tarihli nushasında intişar etmiş olan bu satırlara aynı nushada cevap verilmiştir. bu cevapta tenkid - lerin temerküz ettiği nokta , mecmuanın kapa - ğındaki klişede mecmuanın ismi İctihat sek - linde yazıldığı halde içinde geçen aynı kelime - nin nihayetinde (d) harfi bulunmasıdır . Bu klişe yazısı tarafımızdan yazılıp çinkoğrafa gönderilmiş değildir. Disilbinden bahseden bu cevabı makalede imlâ lûgatına ve dil encüme - ninin koyduğu kaidelere muhalefet müteaddit - tir. Bir tanesini zikr ile iktifa edeyim :

İctihat etmek. yazmak ve telaffuz etmek hem selikamıza, hem de dil encümeninin kabul ettiği usule muhaliftir. Tek olarak İctihat sek - linde yani nihayeti(T)li olarak yazılan bu kelime sadalı bir harf ile başlayan bir kelime ile iltisak edince (d) ile teleffuz edilir ve yazılır :

İctihad etti , İctihad oldu , İctihad evi kelimeleri gibi.

İmlâ hususundaki kanaatlarımız sabit ve imlâmızın daha ilmi ve makul esaslarla ıslah ve tadil edileceğine emin olmakla beraber bu cezri karar ve ıslah vaki oluncaya kadar mu - harrirlerimizin istimal ve tercih ettikleri İmlâ tarzı ne olursa olsun, günlük gazetelerdeki tarzda tertip etmeleri - mektep şakirtlerinin şimdilik yeknesık imlâ görmeleri ve teşevvüşten muha - fazaları maksadı yegânesile - müretteplerimize tenbih edilmiştir .

İlim sütunu

İLİM VE ZANNİYAT

Biz İnsanlar da'ima iki kuvvetin te'siri al - tında yaşadık ve yaşamaktayız : İlim ve itikat.

İlim mantıklaşmış beşerin malûmatı müte - madiyyesine girmiş ve ona merbut devam ede

gelen tettebbiât ve taharriyyatdır, fakat maal-teessüf bu da nisbî ve mütebeddil olup mutlakıyyet beyan etmez .

Zan ve itikat te'sirâtı tabiiyye ve inkılabî mütevaliye neticesi zamanla beşer kümelerine nüfuz etmiş zehap olup kısmen ve bazı noktalarında ilme temas ederek kütübî semaviyyeden nakl olunmuş ahlâkî ve içtimaî zanlar, rivayat , meyiller ve göreneklerdir ki çok kerre hudbin salikleri teşvikat ile beni beşer arasında nifaka sebebiyyet verdiklerinden mazarrat ıka' etmekten geri kalmamışlardır .

Hak yani kuvve'î fitriyye bir olmakla beraber ihtilâfâtı diniyye ve itikadâtı acibe nasıl devam edüp durmakta ise görenekler de dinlerden ziyade bütün sekene'î arz arasında hattâ kendilerini medenî iddia edenler arasında öyle kök salmış duruyor. Tenevvür edememiş, yakasını taassuptan kurtaramamış bir adama iste - diğin kadar yol göster onu ikaza çalış o, yine « ben babamdan anamdan böyle gördüm » der durur. Bazı abes edille'î batıla ile seni kandırmaya bile kalkışır .

Vakıa ilim de nisbîdir, mutlak ilim yoktur. Fakat abes değildir . İlim de abes zan olunan pek çok taharriyyat ve nazariyyat , yanlış telakkilerden ileri gelmiştir . Çünkü düne kadar mahiyyeti eşya pek karanlıkta idi, vaktaki mahiyyeti eşya nisbeten tanındı ve Cenabı Alinin « العلم نقطة كثرة الجاهلون » vecizesi mefhumunca neve'î eşya ilmen tahakkuk etti , eski nazariyyeler altüst oldu. Nitekim kurunu vusta da ilim adamları ve o vaktın mudakkikleri hükemayı mutekaddiminin bazı hakayık ve taharriyyatı ilmiyyesini abes bir fikir gibi telakki ederek hükemayı islamdan **İbni Sina** nın atomları dağıtıp ecsamı basitanın ahvali fizikiyye ve kimyeviyyesini değiştirerek cıvayı, bakırı altın veya gümüşe tebdil etmekle uğraştığını malayani ile uğraşmak telakki ederek koca kimyakeri dokuzuncu asrın o büyük adamını ve onun yolunu takip edenleri asırlarca istihzakârane Simyakerlikle itham ettikleri halde bugün **İlmin yeni keşfleri**

bunun sureti mutlakada mümkün olduğunu ve milyonlarca talebenin asırlarca zihinlerini dol - duran « lâyetegayyer ecsamı basita » nazariyyesinin suya düştüğünü isbat etti !.

Bu ve buna mümasil keşfiyyat gösteri - yorki ilmi beşerde mutlakıyyet yoktur , her şey , her bilgi kisbîdir . Bu gün batıl zan olunan bir fikir yarın yine ilim sayesinde mahzı hakikat olduğu tebeyyün eder . Ehli tasavvufça, bu mes'ele böyle şerh olunur: Fıtratte tecelli etmiş , misli görülmüş yani adetullah olan bir fi'il ve hakikat zuhur ederse batıl olamaz. İlim ise bunu böyle tarif eder : Her zuhur tabiidir, mabadettabîi [Métaphysique] denilen şey yoktur, dimağı beşerde tecelli etmiş haller ve alâmetler ilim da'iresine henüz girmedikleri müddetçe yanlış zehaba maruz kalarak mabadettabîi deniyor, vaktaki zanniyattan kurtulur ilim halkasına girer , tabii olur . İlmin fıtratte mabadettabîi bir alakası yoktur. her şey her fi'il kuvve'î umumiyiyeden nebean ve tekerrür eder . İşte bu tekerrür mes'elesi insanı çok defa yanıltıyor. Küre'î arz üzerinde zuhure gelen muhtelif inkılaplar pek çok asırı tahribe ve hakikatleri tahrife uğratarak asırlarca evvel gelen ecdadımızın amakı tarihiyyeye dalan bilgilerini biz , zamanla itikat şeklinde veya görenek tarzında hikâye gibi muhafaza edegelmiş bulunuyoruz. Bu dastanlara pek çok hırafat ve yanlış zehaplar da karışarak asrî ilme muvafık düşmeyen fikirleri hakikatten uzaklaştırarak hurafata, yanlış zehaba atfeder hattâ sihirbazlık, hokkabazlık göz boyacılık , şarlatanlık gibi telakki ediyoruz.

Fıravnlardan « Tutanhamon » un, geçen sene, mezarında bulunan darı yığını Mısırdaki, Macaristanda , Almanyada ekilüp te dört bin sene kuvve'î hayatiyye ve nebatiyyesini muhafaza edüp çillendiği görülmemiş olsaydı Fıravnın Mısırilerin en birinci gıdası olan darıyı mezarında kaht ü gılâ için tuhum diye saklayup ruhuna gıda gibi gayri tabii bir fikirle muhafaza etmediğini kim hatıra getirirdi .